

Cambridge Papers

**ESCATOLOGIA ȘI POLITICA:
Ultimele lucruri despre
care dorim să vorbim?**

Geoffrey Penn

CAMBRIDGE

JUBILEE
CENTRE
A BIBLICAL VISION FOR SOCIETY

ESCATOLOGIA ȘI POLITICA: Ultimele lucruri despre care dorim să vorbim?

Geoffrey Penn

Articol publicat în seria *Cambridge Papers*

Septembrie 2010

Traducător: Elena Neagoe

Centrul de Educație Creștină și Cultură Contemporană

Areopagus

Timișoara
2014

Originally published in Cambridge Papers series,
by The Jubilee Centre (Cambridge, U.K.) under the title
*Eschatology and Politics: the last things we want to talk
about?*

Volume 19, Number 3, September 2010.

@ Geoffrey Penn, 2010

All rights reserved.

Published with permission of The Jubilee Centre,

3 Hooper Street, Cambridge, CB1 2NZ, UK

www.jubilee-centre.org

Charity Registration Number 288783.

Ediția în limba română, publicată cu permisiune, sub titlul
*Escatologia și politica: Ultimele lucruri despre care dorim
să vorbim?*

de Geoffrey Penn,

apărută sub egida Centrului Areopagus din Timișoara

Calea Martirilor nr. 104

www.areopagus.ro

cu sprijinul oferit de

Christian Political Foundation for Europe.

Începând cu anul 2011, activitățile desfășurate de CPFE sunt susținute financiar de către Parlamentul European. Responsabilitatea pentru orice comunicare sau publicație redactată de CPFE, sub orice formă sau prin orice mijloc, revine organizației CPFE. Parlamentul European nu este responsabil pentru modurile în care va fi folosită informația conținută aici.

Coordonatori proiect:

Dr. Alexandru Neagoe, Dr. Paulian T. Petric

Toate drepturile rezervate asupra prezentei ediții în limba română. Prima ediție în limba română.

Traducător: Elena Neagoe

Editor coordonator: Dr. Paulian T. Petric

Cu excepția unor situații când se specifică altfel, pentru citatele biblice s-a folosit traducerea D. Cornilescu.

Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a Centrului Areopagus din Timișoara. Dacă există vreo discrepanță între versiunea engleză și cea română, versiunea engleză are întâietate.

Relatarea istoriei din perspectivă creștină este escatologică nu doar în sensul că istoria se îndreaptă spre un final definitiv și veșnic, ci și în sensul că acel final este un început glorificat, și nu o întoarcere la origini.

*Peter Leithart*¹

A aștepta ca societatea să fie transformată de oameni transformați nu este o speranță idealistă care n-ar putea deveni vreodată realitate; această așteptare reprezintă mai degrabă o simplă constatare istorică.

*Herbert Schlossberg*²

Rezumat

Creștinii nedreptățesc „politica” atunci când încearcă să se retragă de pe arena acesteia sau când folosesc puterea politică pentru a domina societatea. În același fel, creștinii înțeleg greșit „escatologia” atunci când se focalizează excesiv pe dezbateri despre cronologia evenimentelor din vremurile din urmă, ignorând însă escatologia la nivel practic. În fiecare dintre aceste cazuri sunt neglijate scopul escatologiei biblice – acela de a provoca prioritățile și relațiile cotidiene prin critică, speranță și re-aranjare – și implicațiile politice ale Împărăției prezente și viitoare a lui Dumnezeu. O înțelegere mai largă a politicii și escatologiei afirmă faptul că orice facem are semnificație înaintea lui Dumnezeu și în lumina viitorului.

Introducere

În ultima perioadă, „politica” a fost asociată cu o criză economică globală continuă, cu schimbări dramatice în soarta partidelor politice din Marea Britanie și cu scandalul legat de cheltuielile abuzive ale parlamentarilor. Frământările dramatice din timpul campaniilor electorale, inclusiv inovația de a avea trei „dezbateri televizate pentru postul de prim-ministru”, au antrenat întreaga națiune și au determinat o creștere ușoară a prezenței la vot. Bisericile din toată țara au găzduit dezbateri

electorale, au ținut seminarii despre diferențele politice, au avut predici despre importanța participării la vot și s-au rugat pentru „toți cei care sunt înălțați în dregătorii, ca să putem duce astfel o viață pașnică și liniștită, cu toată evlavia și cu toată cinstea”.³ În acest context însă, „escatologia” nu a fost de mare însemnătate. Alungată spre ultimele pagini ale unor lucrări de teologie sistematică, ea nu a fost amintită în „marile dezbateri” și nici nu a influențat mulți alegători. Poate că acest fapt nu a fost totuși ceva rău. La urma urmei, nu este escatologia (cu preocuparea ei pentru Răpire, Mileniu, Armagedon, destinul poporului Israel) legată de evadarea și transcenderea lucrurilor sumbre ale acestei lumi?

Totuși, politica înseamnă mai mult decât alegeri, după cum escatologia înseamnă mai mult decât speculații asupra unor evenimente viitoare. Creștinii din toată lumea se confruntă cu diverse provocări politice, incluzând aici atât persecuția (de pildă, creștinii din Pakistan sunt acuzați de apostazia de la islam sau de blasfemie împotriva lui Mahomed), cât și diverse tensiuni politice (de pildă, creștinii din Uganda ce au votat pedepse penale pentru comportament homosexual). Și totuși, astfel de exemple riscă să izoleze relațiile noastre de fiecare zi de domeniul „politic” și să limiteze înțelegerea politicii la moduri pe care limbajul și contextul biblic nu le permit. Așa după cum vom vedea, „politica” încorporează preocupări largi cu privire la relații și putere, precum și cu privire la cine sunt cei care le exercită. La fel, escatologia preia interesul prezentat în Noul Testament pentru Ziua Domnului, Împărăția lui Dumnezeu, speranță, identitate creștină și comportament în lumina acelei speranțe – toate acestea fiind înrădăcinate în învățătura Vechiului Testament despre viitor. O simplă reflecție asupra vieții de zi cu zi ne descoperă faptul că există o orientare spre viitor care stă în spatele majorității deciziilor luate de o persoană, indiferent dacă acea persoană este creștină sau nu. După cum remarca John Gray (alături de alți filosofi), există întotdeauna o formă de escatologie (indiferent cât de vagă, seculară, nearticulată sau

inconsecventă ar fi ea) care domină modul de viață al oamenilor. Orice escatologie creștină adecvată ne va determina să reflectăm asupra a ceea ce are de spus viitorul cu privire la prezent și cu privire la responsabilitățile noastre ca ucenici care își așteaptă Stăpânul să se întoarcă.

Escatologia: O așteptare mai îndelungată decât credem

Escatologia înseamnă, literalmente, „cuvinte despre sfârșit”. Biblia spune multe în acest sens, pe măsură ce Dumnezeu Se revelează progresiv de-a lungul istoriei, prin critica adusă de profeți eșecurilor lui Israel și prin vestirea venirii Regelui promis.⁴ Cuvântul cheie este „promisiune” – aceasta pentru că promisiunea își orientează destinatarii spre viitor, în același timp amintindu-le de harul Celui care a făcut promisiunea. De la Geneza la Maleahi, Cuvântul lui Dumnezeu plin de promisiuni a adus mângâiere poporului Său, l-a avertizat cu privire la judecată și l-a chemat la o trăire sfântă.

Adam și Eva au primit o astfel de promisiune atunci când au stat în prezența Creatorului lor copleșiți de rușinea păcatului săvârșit . Dumnezeu i-a spus șarpelui că sămânța Evei „îți va zdrobi capul și tu îi vei zdrobi călcâiul”.⁵ Legământul cu Avraam ia forma unor promisiuni bazate pe ascultare: „Voi face din tine un neam mare...”, deci „ieși din țara ta, din rudenia și din casa tatălui tău și vino...”.⁶ La muntele Sinai, în cel mai detaliat legământ, identitatea lui Iahve ca Suveran și Salvator a îndreptat atenția israeliților spre viitor, spre ceea ce Iahve avea să ducă la îndeplinire.⁷ Scopul legământului – așa cum este acesta prezentat în Deuteronom – este ca poporul lui Dumnezeu să trăiască viața din plin, în sfințenie, bucurându-se de binecuvântările lui Dumnezeu.⁸ Profeții, care în mod repetat au anunțat judecata asupra celor ce rup legământul, au făcut și mai explicite promisiunile lui Dumnezeu cu privire la mântuirea viitoare, descriind un viitor glorios care oferă speranță și îndeamnă la ascultare poporul aflat în legământ. Imaginea uimitoare

a binecuvântării și blestemului – cei doi poli ai promisiunii legământului – rupe limitele împlinirii istorice și se bazează pe acțiunile decisive ale lui Dumnezeu, nu pe efortul uman sau pe dezvoltarea naturală. Imaginea are în același timp puternice conotații politice:

„Se va întâmpla în scurgerea vremurilor, că muntele Casei Domnului va fi întemeiat ca cel mai înalt munte... și toate neamurile se vor îngrămădi spre el... El va fi Judecătorul neamurilor, El va hotărî între un mare număr de popoare; așa încât din săbiile lor își vor făuri fiare de plug..”⁹

Revelația deplină a lui Dumnezeu în persoana și lucrarea lui Isus din Nazaret inaugurează acea „zi a Domnului” anticipată în vechime de profeți.¹⁰ În Faptele Apostolilor, ucenicii fac apel la escatologia profetică și susțin că ea a început să fie împlinită chiar din vremea lor, datorită lucrării lui Isus și a Duhului Sfânt.¹¹ Epistola către Evrei îi plasează pe toți cei care trăiesc după venirea lui Mesia „în aceste zile din urmă” pe care profeții le-au anticipat. Specialiștii din toate ramurile teologiei semnaleză tot mai frecvent faptul că învățătura lui Isus cu privire la întemeierea „Împărăției lui Dumnezeu nu a fost legată doar de religie și de etică, ci și de escatologie și de politică, precum și de teologia care le ține pe toate împreună”.¹² Există un viitor a cărui slavă este de neimaginat, când nedreptatea se va sfârși, moartea va fi înghițită de victorie, iar Dumnezeu va face toate lucrurile noi.¹³ Dar în timp ce așteptăm acea „arătare a slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor Isus Hristos”, o așteptăm ca oameni peste care deja „au venit sfârșiturile veacurilor”, iar această Împărăție inaugurată și această speranță binecuvântată impun transformarea noastră totală.¹⁴ În mod direct, Isus compară aspecte precum organizarea, relațiile și dinamica autorității din comunitatea creștină cu cele ale unei comunități păgâne, în lumina misiunii actuale de răscumpărare pe care o împlinește Fiul Omului.¹⁵ Prezentul escatologic este aici, iar implicațiile sale merg dincolo de planul „spiritual”, incluzând existența noastră fizică și politică.

Politica: O realitate mai amplă decât realizăm

La începutul secolului al XVII-lea, Johannes Althusius, un calvinist german, și-a început principala sa operă cu afirmația: „Politica este arta asocierii oamenilor în vederea stabilirii, cultivării și conservării vieții sociale între ei”.¹⁶ El a început să elaboreze și să apere necesitatea interdependenței între mai multe grupuri sociale, de la familie la asociații de voluntari și până la stat, opunându-se totodată forțelor centralizatoare și imperialiste. Acele forțe, întruchipate mai ales de Sfântul Imperiu Roman, au fost o provocare ideologică și existențială pentru micile cetăți-state din timpul lui Althusius. Cu două mii de ani înainte, *Politica* lui Aristotel definea omul drept „un animal politic prin natură” (*zoon politikon*), care, datorită presiunii necesității de a supraviețui și de a câștiga beneficii reciproce, formează asociații (*koinonia*) pentru a promova scopuri bune; dintre acestea, cel mai înalt scop îl reprezintă însuși statul (*polis*).¹⁷ În mare parte, teoria politică acceptă afirmația că statul (secular) este cea mai înaltă formă de comunitate politică și încearcă să definească statul cât mai bine cu putință; însă ar trebui să ne oprim asupra perspectivei lui Althusius (total consonantă cu ideile de bază ale lui Aristotel), conform căreia politica este „arta asocierii oamenilor cu scopul ... vieții sociale dintre ei”.

Să ne gândim, de pildă, la modul în care Noul Testament folosește limbajul politic, în special în Epistola lui Pavel către Filipeni și în Epistola către Evrei. Filipi era o cetate de legionari romani trecuți în rezervă, legată în mod clar (ca și „colonie” a Romei) de capitala imperială și de ideologia acesteia. Epistola lui Pavel către biserica de acolo folosește această terminologie „politică,” deși multe traduceri nu au ținut cont de acest lucru.¹⁸ „Numai, purtați-vă într-un chip vrednic de Evanghelia lui Hristos” (Filipeni 1:27). Verbul principal este *politeuesthai*, „a trăi ca buni cetățeni,” asumându-ne identitatea de cetățeni ai polis-ului ceresc, și nu a unui oraș oarecare.¹⁹ Pavel folosește

în mod deliberat limbajul „politic” pentru a face uz de întrebuintarea seculară a conceptului.²⁰ El le reamintește filipenilor, care erau foarte conștienți de identitatea lor politică seculară și de privilegiile lor, că identitatea lor de cetățeni ai *polis*-ului ceresc și privilegiile care decurg din aceasta sunt mult mai importante: „dar cetățenia (*politeuma*) noastră este în ceruri, de unde și așteptăm ca Mântuitor pe Domnul Isus Hristos” (3:20).²¹ Epistola către Evrei caută să înlăture atașamentul față de entitățile politice pământești prin descrierea dorinței de a trăi ca peregrini ce i-a caracterizat pe oameni precum Avraam (11:10) și pe alți eroi ai credinței (11:16), în lumina cetății (*polis*) ale cărei temelii le-a așezat Dumnezeu. Cititorii sunt chemați la suferință politică, „afară din tabără... căci noi n-avem o cetate stătătoare” (13:14), iar experiența lor actuală de închinare este descrisă ca o prezență în „cetatea Dumnezeului celui viu” (12:22), primind „o împărăție care nu se poate clătina” (12:28). Pentru acești oameni, ale căror vieți erau dominate de Roma cu idolatria ei – o cetate ce pretindea a fi cetatea supremă, invincibilă, singurul stat care le-ar fi putut garanta pacea, *polis*-ul cu adevărat auto-suficient (auto-suficiența reprezenta piatra de temelie și scopul politicii aristoteliene) – biserica apostolică a proclamat o cetate mai bună.²² Această cetate mai bună – nu Roma sau Ierusalimul pământesc – este locul păcii, al îndurării divine și al mântuirii. Cetățenii acestei cetăți au drepturi și responsabilități, moduri de comportament, granițe și identități fundamentale care depășesc orice politică pământească.

Pasajele în care limbajul „politic” este aplicat în contextul comunității creștine nu ne vorbesc doar despre viața de acum, ci sunt puternic înțesate cu escatologie. Perseverarea în a trăi conform statutului de cetățeni vrednici de Evanghelie (Filipeni 1:27) este un dublu semn al judecății escatologice: pentru cei care se opun înseamnă distrugere, iar pentru poporul lui Dumnezeu înseamnă mântuire (1:28). Cetățenia cerească (3:20) înseamnă o viață în care să rămâi ferm în credință, să faci ce este bine și să îi iubești pe

frații și surorile cu care nu ești de acord (4:1-19) – toate acestea în timp ce aștepti „ca Mântuitor pe Domnul Isus Hristos” care are puterea „să aducă toate lucrurile sub stăpânirea Sa” (3:20-21). Textul din Evrei 12:28-13:25 oferă instrucțiuni cu privire la închinare și la viața comunității în prezent pe baza a ceea ce va veni – și anume judecata lui Dumnezeu și trăirea plină și desăvârșită a bucuriei aduse de cetățenia cerească.

Evanghelia vestește faptul că Împăratul a venit și că El va veni din nou. Aceia care se încred în El dobândesc, prin puterea Duhului Sfânt, o nouă identitate exprimată într-un limbaj „politic” și sunt chemați să trăiască o viață transformată. Învățăturile etice/morale ale Noului Testament sunt de natură politică: ele se referă la relațiile din biserică, în calitate de reprezentantă a cetății cerești. Cu alte cuvinte, ele au de-a face cu arta asocierii între oameni (Althusius) în cea mai înaltă formă de asociere (Aristotel), care este Biserica. Acest lucru implică relativizarea pretențiilor idolatre și a cerințelor altor entități politice, în special relativizarea pretențiilor statului (imperialist). Când Domnul Isus spune „împărăția Mea nu este din această lume”, El nu se referă la faptul că Împărăția Sa nu are o formă fizică, ci la faptul că aceasta este diferită de împărățiile din această lume din punct de vedere al originii (fiind de la Dumnezeu), al scopurilor (o închinare adevărată eliberată de idolatrie, o armonie adevărată în diversitate) și al metodelor (fără violență, dar având victorie prin suferință).²³

Escatologia, ca orice altceva, contează

Prima aplicație a dimensiunii politice a escatologiei biblice este în cadrul bisericii, unde creștinii cu vieți transformate trăiesc unii lângă ceilalți – iertându-se unii pe alții, purtându-și poverile unii altora, dăruind și împrumutând cu generozitate celor aflați în nevoie, îmbrățișându-i și acceptându-i cu dragoste pe cei marginalizați.²⁴ În aceste moduri și prin suferința de dragul

Evangeliei, cerințele politice ale cetățeniei cerești sunt împlinite în poporul lui Dumnezeu atunci când căutăm Împărăția care va veni.²⁵ Dar ce putem spune despre interacțiunea noastră cu domeniul politic așa cum îl definește lumea în general?

Nici un creștin, fie că el este senator în SUA sau locuitor de pe gunoaiile din Mumbai, nu are o cetate eternă aici; toți caută Cetatea care va veni. În trecut și până în zilele noastre, dimensiunea politică a vieții pentru mulți creștini a însemnat și continuă să însemne o confruntare directă cu persecuția. Atât cerșetorul, cât și politicianul își găsesc siguranța în cetățenia cerească, iar Duhul Sfânt lucrează prin ei și prin biserica lor locală la transformarea vieților și relațiilor (toate acestea fiind aspecte ale escatologiei inaugurate). Cu un astfel de fundament al vieții lor, și unul și celălalt au o chemare imposibil de realizat din punct de vedere uman, și anume aceea de a-și iubi aproapele, indiferent dacă aproapele lor îi persecută sau nu.²⁶ Mai mult, poporul lui Dumnezeu este liber de nevoia de a căuta răzbunare (tocmai datorită siguranței cu privire la judecata escatologică viitoare) și trăiește această libertate pentru „a face bine la toți, mai ales fraților în credință”,²⁷ având speranța binecuvântării escatologice. Fie că aceasta înseamnă la un moment dat să-ți iubești aproapele dovedind iertare și proclamându-L pe Hristos în mijlocul unei persecuții severe, fie că înseamnă să-ți folosești timpul și darurile pentru a reforma sisteme politice omenești care nu sunt corecte – toate depind de diversitatea talentelor și oportunităților pe care ni le dă Dumnezeu. Viitorul escatologic nu ne dă un mandat precis de acțiune acum, dar – așa după cum ne reamintește 1 Tesaloniceni 1:3 – speranța creștină hrănește dragostea și credința care produc tot felul de fapte bune care impun plătirea unui preț.²⁸

Escatologia viitoare mai înseamnă și faptul că speranța creștină este în ultimă instanță aceea că viața trupească va fi schimbată într-o creație fizică reînnoită, al cărei prim rod a fost învierea lui Isus.²⁹ Există o continuitate semnificativă între

trupul Domnului Isus înainte de răstignire și trupul Lui înviat, chiar dacă natura precisă a acestui trup înviat este încă o taină pentru noi. Trupul care acum este socotit trecător și dezonorant este acel trup care la înviere va fi veșnic și glorios.³⁰ În minunata providență mântuitoare a lui Dumnezeu, chiar și consecințele răului uman – semnele din palmele, picioarele și coastele Domnului Isus – sunt preluate în noua creație și transformate spre gloria lui Dumnezeu.³¹ Această continuitate implică faptul că tot ceea ce facem contează, „pentru că știm că osteneala noastră în Domnul nu este zadarnică”³² – așa cum ni se spune în Noul Testament cu privire la judecata faptelor noastre, cu privire la purificarea acțiunilor noastre (arse ca paie sau trecute prin cuptor ca aurul sau ca pietrele scumpe), cu privire la părtășia intimă cu Dumnezeu și cu privire la veșnica noastră laudă adusă lui Dumnezeu ca răspuns la harul și lucrările Sale minunate.³³

Interludiu: A contribuit Mileniul cu ceva?

După ce am discutat până acum punctele comune ale escatologiilor creștine, încercăm în continuare să aducem în discuție un domeniu cheie ce diferențiază escatologiile evanghelice, și anume problema legată de perioada de o mie de ani menționată în Apocalipsa 20 (v. 1-7) – o perioadă ce precede judecata finală (v. 9-15) și în timpul căreia Satan este „legat,” aruncat în „Adânc” și ținut acolo „ca să nu mai înșele neamurile” (v. 2-3). În general, teologia milenistă se împarte în trei tabere: amilenismul, postmilenismul și premilenismul (școala premilenistă împărțindu-se, la rândul ei, în două subdiviziuni: „istorică” și „dispensaționalistă”).³⁴ Diferențele cu privire la modul de interpretare și evaluare a istoriei, în așteptarea revenirii Domnului Isus, s-au reflectat adesea la un nivel și mai general: premileniștii tind să fie pesimiști, postmileniștii sunt optimiști, iar amileniștii sunt indeciși.³⁵

Convingerile legate de subiectul Mileniului au avut un impact indiscutabil asupra deciziilor multor

creștini cu privire la implicarea în politica seculară. Predicile radical profetice și pesimiste ale lui Edward Irving au aprins reînnoirea premilenismului în anii 1820 și i-au determinat pe mulți evanghelici să se retragă cât de mult au putut din politică, deși până atunci fuseseră puternic implicați.³⁶ Mentorul lui Charles Darwin – John Stevens Henslow, cleric și profesor de mineralogie la Universitatea Cambridge – aproape a suferit o cădere psihică datorită faptului că s-a străduit să împace impulsurile reformatoare dobândite de la *Whiggism* (mișcare politică ce promova reforma politică și socială, și de la care ulterior s-a format Partidul Liberal – n.ed.) cu ardoarea seducătoare a premilenismului lui Irving. Pentru o vreme, angajamentul său față de cauza abolirii sclaviei a atârnat mai greu în balanță.³⁷ Mulți premileniști care au crezut că revenirea lui Hristos era iminentă au susținut o abordare a lucrării misionare ce a afectat angajamentul politic creștin și secular. Astfel, G. W. Brooke, misionar al organizației SIM în Sudan, a scris în 1887:

„Nu găsesc în Biblie vreo promisiune conform căreia răutatea din această lume va fi învinsă de civilizație sau de predicarea Evangheliei, până la venirea Prințului Mesia. Rolul misiunilor străine... este tocmai acela de a scurta acest timp.... Aș fi înclinat, așadar, să restrâng orice planuri misionare la transmiterea unui mesaj simplu al Evangheliei către un număr cât mai mare de ignoranți păgâni, și aceasta în cel mai scurt timp posibil.”³⁸

A. A. Hodge a subliniat faptul că misionarii inspirați de această teologie au fost preocupați doar să convertească oamenii, fără a se gândi să întemeieze instituții creștine care „în timp, să se dezvolte în conformitate cu specificul naționalităților respective”.³⁹

Cu toate acestea, mulți premileniști notabili au jucat un rol activ în politica seculară. În Marea Britanie, Lordul Ashley (al șaptelea Conte de Shaftesbury, 1801-1885), care a avut un mare interes pentru conferințele profetice, a condus reforme

legate de condițiile din fabrici, tratamentul celor bolnavi mintal și multe alte cauze. El a fost inspirat la acțiune socială imediată de o combinație între o conștientizare a judecății și revenirii lui Hristos și un paternalism aristocratic de modă veche.⁴⁰ Baptistul William G. Riley a vorbit ca reprezentant al unei minorități semnificative de premileniști americani, atunci când strigat: „Biserica lui Hristos are în special datoria unei reforme civice!!” – îndemnându-i pe evanghelici să „muncească pentru democrație, să aleagă în pozițiile publice reformatori și să lupte pentru eliminarea tuturor viciilor umane, în special a lichiorului”.⁴¹ Milioane de premileniști evanghelici din SUA sunt foarte implicați azi în politică seculară la nivel districtual, statal și federal, angajându-se în probleme diverse - de la imigrare și politici de taxe până la problema avortului.⁴²

Toate acele excepții dovedesc că regula conform căreia „premileniștii se retrag din politică” este adesea neadevărată. Oricare ar fi circumstanțele, chiar și atunci când cineva are o escatologie istorică consistentă și destul de pesimistă, îmbinată cu o credință neclintită în revenirea iminentă a lui Hristos, acest lucru nu impune retragerea de la orice încercare de ameliorare a răului social sau politic. O astfel de retragere ar trebui să fie motivată de discernerea între cerințele dragostei puse în practică și șansele „succesului” într-un anumit domeniu. Premileniștii pesimiști nu refuză să lucreze sau să se implice în dispute. Ei nu-și refuză plata sau nu refuză să folosească centura de siguranță! Fiecare din aceste lucruri fac trimitere la viața politică în sens larg, iar creștinii sunt interesați ca acele lucruri să fie făcute cinstit și bine. Nu este niciun mod prin care să fii separat de preocupările „politice” sau „sociale” privite ca o distragere de la Evanghelie, de vreme ce tot ce facem are o semnificație socială sau politică. După cum afirmă Richard Mouw într-un mod elocvent în *Politics and Biblical Drama*.

„Din moment ce nu putem niciodată să fim siguri că vom fi în viață imediat înainte de revenirea lui Hristos, nu putem fi niciodată

siguri cu privire la măsura în care societatea este imună la schimbare. Mai mult, faptul că există puțină schimbare sau nici o schimbare, nu ne eliberează de mandatul divin, nici de chemarea noastră de a fi credincioși perspectivei cerești, o perspectivă în care lucrarea ispășitoare a lui Hristos răscumpără toate aspectele vieții.⁴³

În mod asemănător, atunci când este vorba de luarea unei decizii cu privire la un anumit angajament politic sau social, postmileniștii, cu optimismul lor pe termen lung, nu știu dacă acel proiect se va dovedi a fi un „succes” sau un „eșec.” Postmilenismul lor nu arată cât de mult timp și cât de multă energie ar trebui folosite la anumite cauze sociale/politice. Ceea ce e valabil în plan teoretic, se întâmplă și în istoria concretă: postmilenismul nu a dăinuit ca un cadru evanghelic de înțelegere a vieții și implicării creștine în lume. În secolul al XIX-lea, în special datorită investiției atât de mari în îmbunătățirea lumii („îmbunătățire” care a fost subiectul unor interpretări conflictuale), postmilenismul biblic a degenerat într-un vag optimism secular.⁴⁴ În mod ironic, răspândirea secularismului și eșecul evident al postmilenismului de a duce la o încreștinare durabilă au încurajat probabil mulți evangheliști să înceapă să interpreteze istoria într-un mod pesimist; acest fapt a sporit atracția față de anumite scheme premileniste ce ofereau un cadru rațional de explicare a „declinului” social evident.⁴⁵

Sionismul creștin: o politică stranie

Deși majoritatea sistemelor escatologice au asupra angajamentului politic un impact mai redus decât ne-am aștepta și prea puține reușesc să genereze programe specifice, există un sistem care este actualmente popular și strâns legat de o programă politică activă. Unii premileniști dispensaționaliști sunt foarte dispuși să acorde atenție și să ofere bani tele-evangheliștilor (în special americani) și diverselor mișcări para-bisericești care cer ajutor pentru evreii ce încearcă

să emigreze în Israel, susținând de asemenea diverse organizații caritabile care desfășoară activități acolo. Totodată, ei sunt deosebit de vizibili în modul în care fac lobby-ul politic, căutând să se asigure că politicienii pro-Israel sunt aleși și că guvernul SUA susține Israelul. Pe lângă teologia stranie pe care se bazează,⁴⁶ acest tip de escatologie nu ar trebui să implice faptul că „susținerea” Israelului înseamnă apărarea fără echivoc a oricărei poziții sau măsuri agresive a statului evreu – cu atât mai mult cu cât înșiși profeții Vechiului Testament au denunțat în mod sistematic violența liderilor lui Israel. În plus, nu este clar în ce măsură politica agresivă de ocupație, de cucerire de teritorii și de discriminare reprezintă interesele pe termen lung ale cauzei sioniste, oricât de puternic pare să fie Israel în poziționarea sa față de statele arabe de astăzi. Creștinii nu ar trebui să contribuie la acest demers prin extrapolări simpliste și părtinitoare ale unei escatologii excentrice.

Concluzie

Escatologia nu este ceva îndepărtat sau esoteric, ci este foarte relevantă pentru trăirea creștină. Trăim deja vremurile „de pe urmă”, Mesia domnește acum la dreapta lui Dumnezeu Tatăl și creștinii ar trebui să se roage (după cum i-a învățat Domnul Isus pe ucenici) ca voia lui Dumnezeu să fie făcută aici, chiar acum. Slava Împărăției viitoare a lui Dumnezeu pune sub semnul întrebării toate eforturile noastre, dar ne determină să dăm dovadă permanentă de ascultare în toate domeniile vieții.⁴⁷ În același fel, politica nu este doar pentru politicieni. Politica din lume ne influențează viața fie că vrem sau nu, iar „politica” din credința creștină (de pildă, o viață bisericească abundentă) are repercusiuni dincolo de biserică, în măsura în care suntem împreună lumina lumii și o cetate așezată pe un munte (Matei 6:14-16). Fii conștient de faptul că osteneala în Domnul nu este zadarnică, iar felul în care îți gestionezi relațiile și îți folosești influența pe care Dumnezeu ți-a pus-o la dispoziție contează nu doar acum, ci și în veșnicie. Controversatele

detalii ale sistemelor mileniste nu ar trebui să ne descurajeze. Trăsăturile majore ale escatologiei, care includ siguranța judecății finale, ar trebui să ghideze angajamentul nostru politic. Aceasta înseamnă a trăi profund aici viața și misiunea Bisericii ca avanpost al cetății cerești, din moment ce „principala structură socială prin care Evanghelia produce schimbare în alte structuri este cea a comunității creștine”.⁴⁸ Aceasta mai înseamnă că, folosind talentele și ocaziile pe care Dumnezeu ni le dă, noi trebuie să ne iubim semenii aducându-ne contribuția, cu dragoste și dreptate, la viața politică și la structurile de conducere ale societății.

Geoffrey Penn (M.A., M. Phil. și licențiat al Royal Schools of Music), invitat să contribuie periodic la seria *Cambridge Papers*, este muzician și cercetător pensionar care a studiat în cadrul Universității Cambridge.

Note

[1] Peter Leithart, *Deep Comedy: Trinity, Tragedy and Hope in Western Literature* (Moscow [Idaho], Canon Press, 2006), p. xi.

[2] Herbert Schlossberg, *Idols for Destruction: Christian Faith and Its Confrontation with American Society* (Wheaton, Crossway, 1983), p. 325.

[3] 1 Tim. 2:2.

[4] Pentru o abordare integrală a escatologiei biblice, vezi introducerea lucrării lui Graham Beynon, *Last Things First: Living in the Light of the Future* (Nottingham, IVP, 2010).

[5] Gen. 3:15.

[6] Gen. 12:1-4. Cf. ultimele formulări ale legământului din Gen. 15 (promisiuni, v. 4-21; răspunsul uman, v. 1) și Gen. 17 (promisiuni, v.1-8, 15-19; răspunsul uman, v.9-14).

[7] Exodul 19:5; 20:6,12; 23:20-33.

[8] Acest paragraf nu este o încercare de a rezuma teologia abundentă a legământului, ci doar reamintirea faptului că viitorul este o dimensiune vitală a acelei teologii. Vezi, de ex., W. J. Dumbrell, *Covenant and Creation: A Theology of the Old Testament Covenants* (Carlisle, Paternoster, 1984).

[9] Isa. 2:1-4. Cf. Isa. 9:1-7; 11:1-12:6; 25:1-27:9; Isa. 60-66 *passim*. Vezi și Ezechiel 34:11-24 și Maleahi 4:1-6.

[10] Citind din Is. 61, Isus a spus următoarele cuvinte: „Astăzi s-au împlinit cuvintele acestea din Scriptură, pe care le-ați auzit” (Luca 4:21).

[11] Ex. Ioel în Fapte 2:17-21 și Amos în Fapte 15:15-18.

[12] N. T. Wright, *The Challenge of Jesus* (London, SPCK, p. 51). Și John Howard Yoder, *The Politics of Jesus: Vicit Agnus Noster*, ediția a II-a (Grand Rapids, Eerdmans, 1994), în special cap. 1, 2, 7 și 8; Craig Bartholomew et al., ed., *A Royal Priesthood: The Use of the Bible Ethically and Politically. A Dialogue with Oliver O'Donovan* (Carlisle, Paternoster, 2002).

[13] 1 Cor. 15; 1 Tes. 4:13-5:11; Apoc. 21-22; Mat. 25:31-46, etc.

[14] 1 Cor. 10:11; Tit 2:11-14.

[15] Marcu 10:42-45.

[16] Citat (din lucrarea *Politica Methodice Digesta, Atque Exemplis Sacris et Profanis Illustrata* – n.ed.) în Jeremy Ive, „Relationships in the Christian Tradition”, în Michael Schluter și John Ashcroft, ed., *Jubilee Manifesto: A Framework, Agenda and Strategy for Christian Social Reform* (Leicester, IVP, 2005), p. 61.

[17] Aristotel, *The Politics*, ed. rev. (Harmondsworth, Penguin, 1992), p. 54-61 [1252a1-1253a29].

[18] Pentru o versiune mai detaliată a acestui argument, vezi Peter Leithart, *Against Christianity* (Moscow [Idaho], Canon Press, 2000), p. 27-31.

[19] Gerald Hawthorne, *Philippians*, Word Biblical Commentary 43 (Waco, Word, 1983).

[20] Gordon Fee, *Philippians* (NICNT); vezi și Peter O'Brien, *Philippians* (NIGTC).

[21] Cf Ef. 2:12, 19, unde se folosește limbajul „politic” pentru a sublinia includerea neamurilor în poporul lui Dumnezeu.

[22] John Dominic Crossan și Jonathan L. Reed, *In Search of Paul: How Jesus' Apostle Opposed Rome's Empire with God's Kingdom* (London, SPCK, 2005); vezi și capitolul lui N. T. Wright despre Romani în Bartholomew et al., *A Royal Priesthood*. O abordare mai precaută a acestei teme se găsește în lucrările lui Seyoon Kim și John Barclay.

[23] Ioan 18:36-37.

[24] Mat. 18:21-22; Ef. 4:32; Rom. 15:1; 2 Cor. 8:2; Luca 6:34-35; Luca 14:12-14; Iacov. 2:1-9, etc.

[25] Evrei 13:14.

[26] Mat. 5:43-48; Luca 10:27-37; Rom. 12:18-21.

[27] Gal. 6:7-10; cf. Pilda ispravnicului necredincios din Luca 16.

[28] Vezi studiul lui Tim Chester, *Mission and the Coming of God: Eschatology, the Trinity and Mission in the Theology of Jürgen Moltmann and Contemporary Evangelicalism* (Carlisle, Paternoster, 2006).

[29] Rom. 8:18-25; 1 Cor. 15:20-23.

[30] 1 Cor. 15:42.

[31] Darrell Cosden, *The Heavenly Good of Earthly Work* (Carlisle, Paternoster, 2006), p. 59 *et passim*.

[32] 1 Cor. 15:58; 2 Cor. 5:10; 1 Cor. 3:12-15; Apoc. 22:3-5. Împotriva ideii frecvent întâlnite conform căreia 2 Petru 3 vorbește despre distrugerea ultimă a universului actual, vezi Jonathan Moo, „Continuity, Discontinuity and Hope: The Contribution of New Testament Eschatology to a Distinctively Christian Environmental Ethos” (*Tyndale Bulletin*, vol. 61, nr. 1, 2010), p. 21-44. Mai succint, vezi John Piper, *Future Grace* (Leicester, IVP, 1995), p. 373-379.

[33] David Field, „Not the Least Lash Lost” (2007), online la <http://davidpfield.com/other/AAPC2-3lecture.pdf>

[34] Wayne Grudem, *Systematic Theology* (Leicester, IVP, 1994), p. 1109-1139, oferă o expunere mai largă și aduce argumente în favoarea perspectivei istorice premileniste.

[35] Stanley M. Grenz, *The Millennial Maze: Sorting Out Evangelical Options* (Downers Grove [Illinois], IVP, 1992), analizează puncte tari și slabe ale fiecărei poziții mileniste.

[36] Mark Noll, *The Rise of Evangelicalism: The Age of Edwards, Whitfield and the Wesleys* (Leicester, IVP, 2004), p. 221-247.

[37] Adrian Desmond și James Moore, *Darwin's Sacred Cause: Race, Slavery and the Quest for Human Origins* (Londra, Allen Lane, 2009), p. 56-57.

[38] Citat de Andrew Porter, „An Overview, 1700-1914”, în Norman Etherington, ed., *Missions and Empire* (Oxford, Oxford University Press, 2005), p. 55.

[39] Vezi Murray, *Puritan Hope*, p. 204-205.

[40] Richard Turnbull, *Shaftesbury: The Great Reformer* (Oxford, Lion, 2010), p. 219-223.

[41] George Marsden, *Fundamentalism and American Culture: The Shaping of Twentieth-Century Evangelicalism 1870-1925* (Oxford, Oxford University Press, 1980), p. 128-131. Limitele articolului de față nu ne permit să discutăm rolul important – și legat de tema în discuție – pe care îl joacă în istoria intelectuală a Marii Britanii și a Americii providențialismul (credința că Dumnezeu, într-un mod aparte, binecuvântează și călăuzește în prezent națiunea în direcția pe care aceasta o are).

[42] Relatări critice se găsesc în Sara Diamond, *Not By Politics Alone: The Enduring Influence of the Christian Right* (London, Guilford, 1998); și în patru eseuri de Frederick Clarkson care alcătuiesc lucrarea sa „Christian Reconstructionism” (*Public Eye Magazine*, 1994), lucrare disponibilă online la www.publiceye.org/magazine/v08n1/chrisrec.html

[43] Rezumat de Chester în *Mission and the Coming of God*, p. 171.

[44] David W. Bebbington, *The Dominance of Evangelicalism: The Age of Spurgeon and Moody* (Leicester, IVP, 2005), p. 130-132.

[45] Marsden, *Fundamentalism and American Culture*, p. 54-55, 70.

[46] Stephen Sizer, *Christian Zionism: Road Map to Armageddon* (IVP, 2004); David Holwerda, *Jesus and Israel: One Covenant or Two?* (Eerdmans, 2003); Peter Walker, „Centre Stage: Jerusalem or Jesus?”, seria *Cambridge Papers* (vol. 5, nr. 1, 1996).

[47] Richard Baukham, *The Bible in Politics: Reading the Bible Politically* (London, SPCK, 1989), p. 150.

[48] Yoder, *Politics of Jesus*, p. 154.

Articolele din seria *Cambridge Papers*
publicate în 2014 de către
Centrul Areopagus din Timișoara,
cu sprijinul oferit de
Christian Political Foundation for Europe

*Eschatology and Politics: the last things we want to
talk about?*

(Geoffrey Penn)

A Burning Issue: Christian care for the environment
(Robert White)

*Beyond scrutiny? Minorities, majorities and post-
modern tyranny*

(Michael Ovey)

*Gender co-operation: some implications of God's
design for society*

(Michael și Auriel Schluter)

The myth of secular tolerance

(John Coffey)

*Does Athens need Jerusalem? A Christian context
for secular thought*

(Michael Ovey)